Št. 53. V Gorici, v soboto dne 25. julija 1914 Tečaj XLIV.

Izhaja dvakrat na teden, in sicer v torek in soboto ob 4. uri popoldne.

Stane na leto K 10·—
½ leta . . . „ 5·—
¼ „ . . . „ 2·50

Posamične številke stanejo . . 8 vin.

Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

SOČA

Telefon št. 83. „Vse za narod, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrič.

Uredništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. na desno.

Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v Goriški Tiskarni.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Somišljenikom.

Težki in resni časi se obljubljajo na političnem obzorju, zato je naša dolžnost, da pravočasno uravnamo svojo pot in da uredimo svoje razmere. Posebno nujno je to sedaj, ko ne ščiti naših pravic in naših teženj noben parlament, ko je v Avstriji gospodar države absolutizem.

A ne samo, da ovira absolutizem razvoj narodov, mi Slovenci moramo občutiti še druge nasprotnike, mi moramo čutiti tudi še prav posebno krivičnosti vlade. Ta nam brani, da ne moremo niti glasno protestirati proti nasilju, ta je kriva, da ne velja za nas zakon in da moramo pretrpeti največje samopašnosti. Ne samo Koroška in Štajerska priča o tem, še glasnejše govori o tem Kranjska in zadnje hišne preiskave v Gorici. Kolikor daleč sega Slovenija, tako daleč doni žalostna pesem o naši beli, o neugasljivi boli našega trpljenja.

V tem težkem položaju stojimo osamljeni in le lastna moč je naša opora. Nikdar pa ne vzbudimo vse naše sile, če je ne črpamo iz neusahljive zakladnice domovinske ljubezni in vere v domovino. Zato si utrjujmo medsebojno vero v bodočnost Slovenije, zato verujmo v Združeno Slovenijo. Fanatična bodi naša vera, ko vera Mohamedancev, razumna ko ona največjih racionalistov in goreča ko vera prvih kristjanov! Le en svetel cilj nam bodi pred očmi, interes Združene Slovenije in po tem se ravnajmo.

Težke boje smo pretrpeli za naš svetel ideal, težki boji nas še čakajo. Ali vera v domovino nam mora biti večna gonilna sila, da nas ne potare noben boj, nobena žrtva in nobena krivica. V vseh položajih, v vseh nezgodah bodi nam zvezda vodnica Združena Slovenija in tudi v najburnejših časih najdemo svoj izhod.

Brez parlamenta, brez blagodejne moči ljudske zbornice smo in zato je naša edina opora — narodno časopisje in naše organizacije. Z vsem ognjem, z vso dušo se moramo lotiti dela za razvoj časopisja. Brez njega smo obsojeni na premago, brez njega pademo.

Kadarkoli je napredoval slovenski narod v zadnjih sto letih, vselej je bilo časopisje, ki je pokazalo njegov napredek, vselej je bilo časopisje, ki je izvojevalo največje uspehe. Gora bojev, jezero trpljenja in preganjanja je zgodovina slovenskega časnikarstva. To vemo vsi, o tem smo prepričani vsi, zato delajmo za razvoj časnikarstva. Od hiše do hiše nabirajmo naročnike, od kraja do kraja dopisnike, da nas ščiti potem velik in ugleden list. Sami smo v boju, brez zaščitnikov, zato si ustvarimo z močnimi listi našega zaščitnika. Vsa dolga veriga našega trpljenja na tudi kaže, da je bil edino narodni žurnalist oni, ki je vedno in dosledno branil slovenski interes. Na delo za slovensko časnikarstvo! Kakor general brez vojakov, kakor tovarna brez delavcev, tako smo mi brez narodnega časopisja. Zato na delo za slovensko časnikarstvo. Kogar nasprotnik najboli preganja, ta je potreben naše največje podpore. Preštejte konfiskacije slovenskih listov, primerjajte njih število s konfiskacijami drugih listov! Slovensko časnikarstvo je potrebno največje podpore, zato delujte za njegovo rast in moč!

Narodna društva so kri in mozeg slovenskega naroda. Brez njih poginemo hipno. Kakor drevo brez debla, kakor lev brez zob, tako brezsilni smo mi, če izgubimo naša društva. Narodno časopisje naj dovaja hrano našim društvom, naše delo pa naj utrja njih silo. Če skrbimo za to, potem je naš napredek gotov in vsevzdržljiv, potem je prihodnjost naša.

Oprti na narodno časopisje, silni vsled naših društev gremo lahko v boj, v vsak boj. A v boju bodimo zviti ko lisica, bodimo hrabri ko levi in vztrajni ko mravlje, borimo se složno ko bratje in zmaga je naša — uspeh je naš. Če upoštevamo vse to, potem se pričenja novo poglavje v zgodovini slovenskega naroda, ki bo imelo bliščeč naslov: Zgodovina Združene Slovenije.

Blazno samopoveličevanje Srbije.

Dunajski ugledni list »Die Zeit«, katerega radi presoje balkanskih razmer in naših avstrijskih mnogo upoštevajo v Parizu, Petrogradu, Belgradu itd., je priobčil te dni za sedanje čase prav značilen članek, ki slove:

»Pri nas se govori tako pogostoma o samopoveličevanju Srbije, ki baje misli, da more svoje moči meriti z onimi avstro-ogrske monarhije. Tako pojmovanje, kakoršno pa resni srbski politiki zanikajo, bi se moralo smatrati v resnici za blazno samopoveličevanje, ako se tudi le hipoma ozremo na resnično velikost obeh primerjevalnih objektov. Razlika v velikosti med obema deloma je skoro smešna, pritlikava država in velesila. Naša monarhija — ni popolnoma odveč, ako se spomnimo teh številk — šteje znano 52 milijonov prebivalcev, kraljestvo Srbija pred Balkansko vojno je štelo 3 milijone, sedaj šteje 4.400.000 prebivalcev, pri čemur se ne sme povsem računati na prirastek v pridobljenih zemljah, ker administrativno še ni popolnoma utelesen in obstoji tudi le delema iz Srbov. Ali to ne stori nič, kajti o srbskem samopoveličevanju se je govorilo pri nas že pred Balkansko vojno, točno toliko časa že, odkar se vršijo prepiri s Srbijo, torej kakih 10 let.

Torej prav, na prvi pogled vidimo: Srbi trpijo na blaznem samopoveličevanju. In kaj delamo mi in naši državniki? Mi redimo to blazno samopoveličevanje. Mi, to se pravi oficijozni listi z Ballplatza, ne streljajo od Aehrentalove dobe dalje proti nobeni drugi državi s tako surovim strelivom kakor proti Srbiji. Na vrabce se vendar ne strelja s topovi. Ako pa Ballplatz porabi tako mnogo svoje municije največjega kalibra proti Srbiji, morajo pač Srbi priti do naziranja, da so vsaj kakor se vidi to z Dunaja in iz Budimpešte, njim jednaka veličina. I eta že ne porablja naša diplomacija za nikako drugo državo toliko svojih sicer ne prebogatih možganov kakor za Srbijo. Naša diplomacija se giblje vedno in vedno v mislih, da vsako gibanje Srbije resno ogroža življenske interese naše monarhije. To si morajo vendar misliti Srbi, da so neznansko nevarni in tudi mogočni ljudje. Naši generali imajo vedno zopet opraviti s Srbijo. Ali si ne morajo Srbi zbog tega kaj domišljevati glede sebe in glede svoje države? V aneksijski kampanji in v času Balkanske vojne smo zapravili za mobilizacije, ki so jih opravičevali z nemirnim gibanjem Srbije, po pol milijarde, skoro osemkrat toliko, kolikor znaša ves letni proračun Srbije, dvakrat toliko, kolikor so znašali njeni dolgovi do balkanske vojne. Mi bi bili največji dobrotniki Srbov, ako bi jim bili darovali ta denar, kolikor ga nikoli še niso videli skupaj. Ako trpijo Srbi na blaznem samopoveličevanju, so na vsak način naši državniki s svojo politiko in s svojimi listi pripomogli do tega samopoveličevanja.

Skoro ni v zgodovini zgleda za to, da bi bila napravila tako mala država tako veliki toliko resnih skrbi. S srbskim samopoveličevanjem pa ta izredni pojav še ni pri kraju, drugače bi morali dolžiti svoje državnike posledno pravilno, da so kaznivo malodušni. Stvar je vendar malce drugačna. Kar se zjubi listom z Ballplatza zmerjati s srbskim samopoveličevanjem, to ima vendar svojo realno podlago in ne patologične, in ta se imenuje Rusija. Srbija je začela leta 1876., ko je bila še manjša kot je danes, vojno s Turčijo, ki je bila takrat še mnogo večja kot pred Balkanskimi vojnami, ne iz kake domišljavosti o svoji veličini, marveč v nadi na pomoč Rusije, ki jo je tudi dobila, ko je bila Srbija od Turčije poražena, leta 1871. v rusko-turški vojni. Srbi niso blazno domišljavi, oni vedo prav dobro, da vsa njihova navidezna veličina je povzeta od Rusije. Pri nas na neprestano grmimo proti predrzni Srbiji, Rusu, ki stoji za njo, pa izkazujemo, iecljaje vsled razburjenosti in rešpetka, svoje »stalno prijateljske odnošaje«! V naši prijaznosti do Rusije tiči konvencionelna laž, katero zakrije le absurdna fikcija srbskega samopoveličevanja. Rusija je naš sovražnik, Rusija streže nam po življenju. Rusija je nevarnost. Taka je resnica. Ni pa ravno najvspodbudnejše, ko se vidi, da naša diplomacija nima poguma, pogledati tej resnici v obraz, da se s srbskim postrežčkom okoli peha in da krivi svoj hrbet pred ruskim gospodarjem in zapovednikom. Dokler se bomo zadevali le Srbije in ne Rusije, ne bo konca srbskih tožb, kljub vsem diplomatičnim demaršam.«

V težkih dneh.

Zopet smo prijadrali v razburkane čase. Zopet živimo v dvomih in težko čakamo trenotka, ko nam pove, ali smemo upati na mir ali bodo zopet doneli topovi preko južnih poljan. Po balkanski vojni smo mislili, da se razmere med državami konsolidirajo, da Balkan stopi na pot povzdige svojih zemelj ter bo gojil z močnim sosedom dobre odnošaje, kar je počil strel, kateremu sledijo sedaj koraki, ki odločijo v kratkem ali mir ali vojno.

Avstrijska vlada je čutila potrebo, nastopiti prav energično proti Srbiji. Demarša v Belgradu, ki naj razjasni končno dogodek v Sarajevu in za bodoče prepreči take zločinske atentate. Takoj ko se je čulo o demarši, se je ugibalo, kaka bo ona nota, ki se jo poda Srbiji, ali bo jako ostra, ali bo taka, da pritisne Srbijo v odgovor, kateremu sledi molk in se orožje dene v stran, ali bo sledila vojna? Slišali pa smo tudi pomirjevalne vesti, da nota bo gotovo ostra ali ni se bati oboroženega konflikta.

Navzlic takim pomirjevalnim vestem se je zgodilo, da je bila v četrtek izročena srbski vladi

avstrijska nota,

v kateri se naglaša, da je srbska vlada po aneksiji 1909 priznala aneksijo in da je izjavila, da njena prava niso prikrajšana in da se je zavezala, da se ne bo upirala in da napram monarhiji izpremeni svojo politiko.

Zgodovina zadnjih let pa je dokazala, da je srbska vlada kljub tej zavezi trpela protiavstrijsko propagando, trpela nekaznovano vse šuntanje časopisja in puščala društva, ki so terorizirala, morila in povzročala atentate. Srbska vlada je tudi mirno gledala, da je srbsko časopisje poveličevalo atentat. Ničesar ni podvzela proti uradnikom in oficirjem, ki so se propagande udeleževali in ki so bili udeleženi pri atentatu.

Radi tega je avstro-ogrska vlada prisiljena od srbske vlade zahtevati uradne izjave, da obsoja protiavstrijsko propagando, da bo propagando, ki ima namen odtrgati del avstrijskih dežel od monarhije, preprečila in zatrla.

Avstrijska vlada zahteva, da priobči srbski uradni list 26. julija sledečo **izjavo:**

Srbska vlada obsoja proti Avstro-Ogrski naperjeno propagando, ki ima za cilj odtrgati od monarhije del dežela.

Srbska vlada opozori vse oficirje, uradnike, in prebivalstvo, da bo v prihodnje z vso strogostjo nastopala proti onim, ki se bodo propagande udeleževali.

Razven tega bo izdal kralj dnevno povelje na armado. Zavezuje se, da prepreči one publikacije, ki bodo ščuvale in zaničevale.

Srbska vlada bo razpustila »Narodno obrano«. In v prihodnje ne dovoli, da bi se pod kakšno drugo formo ta društva obnovila.

Srbska vlada bo brez obotavljanja takoj po svojih šolah in učiliščih odstranila vse sestavke, ki gojijo tudi od daleč propagando.

Srbska vlada odstrani vse oficirje, ki so propagande krivi in njihova imena objavi avstrijski vladi.

Srbska vlada dovoli, da se bodo organi avstrijske vlade udeleževali zatiranja vseh proti teritorijalni nedotakljivosti avstrijskih dežel naperjenih činiteljev.

Srbska vlada pripusti, da se sodnih obravnav proti udeležencem sarajevskega komplota udeležijo tudi zastopniki avstro-ogrski.

Avstrijska vlada zahteva aretacijo majorja Tankosića in nekega Ciganovića.

Imajo se končno ukreniti vsi potrebni koraki, da se prepreči utihotapljanje orožja in eksplozivnih snovi.

Srbska vlada ima dati odgovor 25. julija ob 5. uri popoldne.

Spis o rezultatih v Sarajevu, v kolikor se nanašajo na funkcijonarje, imenovane v točkah 7. in 8., je priložen tej noti.

Priloge.

Pri sodiščih v Sarajevu proti Gabrilu Prinčipu in tovarišem zaradi dne 28. junija t. l. storjenega zavratnega umora, oziroma zaradi sokrivde tekoča kazenska preiskava je doslej dognala:

1. Načrt, umoriti nadvojvodo Frana Ferdinanda ob njegovem bivanju v Sarajevu, je bil narejen v Belgradu od Gabrila Prinčipa, Nedeljka Čabrinovića, nekega Milana Ciganovića in Trifka Grabeča s pomočjo majorja Voja Tankovića.

2. Šest bomb in štiri browning-pištole z municijo vred, ki so jih zločinci rabili kot orodje, sta preskrbela neki Milan Ciganović in major Voja Tankošić ter jih dala v Belgradu Prinčipu, Čabrinoviću in Grabeču.

3. Bombe so ročne granate, ki izvirajo iz orožnega skladišča srbske armade v Kragujevcu.

4. Da se zajamči, da se atentat posreči, je Ciganović podučil Prinčipa, Čabrinovića in Grabeča, kako je ravnati z granatami ter je v nekem gozdu zraven stre-

lišča v Topčideru podučeval Principa in Grabeča v streljanju z browningom.

5. Da se omogoči Principu, Čabrinoviću in Grabeču prehod čez bosansko-hercegovinsko mejo in vtihotapljenje orožja, je Ciganović organiziral popolnoma tajen sistem transporta. Prihod zločincev in orožja v Bosno in Hercegovino, so obmejni stotniki v Šabacu (Rade Popović) in v Lovnici, ter carinski uslužbenec Radivoj Grbić v Lovnici s pomočjo več drugih oseb izvršili.

Uradni komentar k demarši

je jako dolg. »Fremdenblatt« piše med drugim:

»Dogodki so dovedli do tega, da je došlo naše razmerje nasproti Srbiji do resne izpremembe. Ni stanu v obširni naši monarhiji, ki bi ne želel, da bi z vsemi svojimi sosedi, tudi s Srbijo, živeli v prijaznem sporazumu. Tudi izročilom in bistvu naše politike bi odgovarjalo, da bi gojili prijazne razmere nasproti tej deželi, ki je z nami z več interesi zvezana.

Kakor so se dogodki v Srbiji razvili, pa nam je to onemogočeno. Srbija koraka v smeri, ki je dovedla že ponovno do konfliktov. Nam sovražne tendence so tam zadobile popolno premoč in so vedno bolj napredovale v strasti v brezobzirnosti. Napad v Sarajevu, ki je prepojil Avstro-Ogrsko z žalostjo in z ogorčenjem, je uspeh dušne smeri, ki je postala vSrbiji mogočna, in je sad večletne agitacije. Odkril je celemu svetu, kakšne nevarnosti nam groze, in nam je pokazal nujno potrebo, da moramo za vsako ceno ustvariti mir in varnost.

Pred pragom naše hiše so pod vplivom veleskrbske misli nastale razmere, ki jih ne moremo več dopustiti. Srbija se je pokrila z mrežo društev, ki pod pretvezo, da zasledujejo kulturne smotre, povsod v deželi propovedujejo sovraštvo proti nam. Avstro-Ogrska se predstavlja kot mučitelj Jugoslovanov, vojska za odrešenje, kakor pravijo, zatirancev, se slavi kot sveta dolžnost, mladina se zaklinja, da imej vedno v spominu, da je Avstro-Ogrska sovražnica srbskega naroda. Emisarji se pošiljajo v Bosno, Hercegovino in na Hrvaško, da zapeljujejo prebivalstvo k odpadu in da napovedujejo, da se kmalu s srbskim kraljestvom združijo.

Srbske vlade niso, dasi so to izrecno obljubile, ničesar storile, da to gibanje ustavijo. Njih mlačnost se je smatrala za tiho pritrditev. Kar se je zgodilo, se je zgodilo le navidezno, prejkoslej vodijo ta drzni ton osebe na visokih vojaških mestih ali pa profesorji in učitelji v državni službi. Pokazalo se je, da se je umor nadvojvode Franca Ferdinanda in njegove žene izvedel po propagandi dejanja z odločujočo podporo Srbov v kraljestvu.

Opraviti imamo z nespravljivim, razpaljenim sovražnim gibanjem, ki se sicer pojavlja v najrazličnejših oblikah, ki pa po svojem skupnem učinku naše obmejno prebivalstvo razburja, ki omajuje zaupanje narodov naše monarhije v vzdrževanje zunanjega miru, ki tvori jedro za vsa nam sovražna stremljenja in ki napaja našo zemljo z dragoceno krvjo. Posledice tega delovanja so se pokazale že večkrat najobčutljivejše tudi v našem gospodarskem življenju; na tisoče eksistenc je bilo po alarmantnih krogih, ki so jih provzročili osvajalni koraki velesrbstva, uničenih. Če bi vse to mirno sprejeli, ne da se odločimo za temeljito obrambo, bi agitatorji, ki nas radi govorniškega uspeha neprestano obiožujejo zlorabe sile, smatrali to za znak slabosti, neodločnosti in strahu. Govorili bi, da se ne upamo braniti, pridobivali bi nove privržence in dobili bi pogum za podvojene napade.

Uveljavljajoč svojo voljo, dovedemo srbsko ljudstvo do samospoznanja. Uvidelo bo, da so jo varali, da se velesrbsko gibanje zlomi na železnem zidu, da je monarhija odločena, je brezpogojno zavrniti.

Nobena vlada na svetu bi ne mogla drugače postopati, kakor je avstro-ogrska; ker nobena država ne sme izročiti svojega ugleda, življenja najvišje postavljenih oseb, svojega miru in svojega gospodarskega napredka fanatizmu gibanja, ki z zadnjim namenom dela na to, da ji odtrga province, in z vsemi sredstvi za ta smoter deluje.

Na naši odločni volji, da hočemo svoje stališče v vseh okolnostih vzdržati, naj ravno tako ne dvomi, kakor tudi ne na naši odkriti želji, da bi se v bodoče razvilo med njo in Avstro-Ogrsko boljše razmerje.

»Neues Wiener Tagblatt« prinaša članek z merodajne strani, da čuti ves svet potrebo, da morajo enkrat prenehati neprestana razburjenja, ki pretresajo vso Evropo. Odgovor srbske vlade mora priti v soboto do 6. ure zvečer ter se mora Srbija sedaj odločiti, ali hoče z nami živeti v miru ali ne. Kajti drugače se stvari nikoli ne pride do konca. **Kako podaljšanje stavljenega roka od strani Srbije je popolnoma izključeno,** kakor tudi posredovanje kake druge velevlasti, ker gre za zadevo, ki se tiče edinole Avstro-Ogrske in Srbije. Mi se ne moremo več dalje pogajati. **Ne gojimo nobenih osvajalnih namenov** in je popolnoma neresnična trditev, da si hoče Avstro-Ogrska s svojo noto napraviti priliko za osvojitev poti do Soluna. **Vojaške odredbe se dosiej še niso nobene ukrenile, ako pa bomo mobilizirali, bomo to storili zadnjič, ker se mora položaj rešiti tako ali tako.**

Pred odločitvijo.

Danes ob šesti uri se odloči, če odpotuje iz Belgrada avstrijski poslanik baron Giessl, danes ob šesti uri odloči Srbija, če je vojna med Avstrijo in Srbijo. To resno besedo govori danes položaj in napačno je to prikrivati. Presenečeni stojimo pred gotovim dejstvom in s strahom se sprašujemo ali je moralo priti tako daleč, da se trese danes nevesta in žena, da zaplakajo otroci, ker toliko in toliko mož in fantov mora biti pripravljenih iti na boj, v smrt, ker kliče cesar. Vojna, najstrašnejša grozota sveta se nam obeta in reči moremo le to, kar je dejal naš cesar: Upam, da se izognem krvavemu konfliktu. Ali pa bo naše upanje uresničeno, ali bo odpravljena vojna nevarnost?

Doživeli smo že več nevarnih političnih položajev, bilo je l. 1908, bilo je l. 1912, ko je odredila ena država za drugo mobilizacijo, ko je bila vsa Evropa pred svetovno vojno. Dvakrat v par letih smo bili pred vojno, obakrat smo se rešili grozot vojne, ali pa nam bo to tudi mogoče sedaj! V naših srcih vstaja dvom in brzojav prinaša vsako uro poročila, ki stopnjujejo dvom skoraj do sigurnosti.

Položaj je resen, ko še nikdar, o tem je vsak dvom neumesten. Avstrijska nota v Belgradu ne pripušča nobenega dvoma, da je mišljena nad vse resno, vsebuje pa težke pogoje, katere more Srbija le težko izpolniti. Na obeh straneh so huda nasprotja in znakov ni, da je volja na eni strani, zgraditi vez med obemi nasprotji. Če se pa to ne posreči, potem smo v vojni, potem se spremeni vse življenje narodov v monarhiji.

Težki in resni časi se napovedujejo, velike žrtve na blagu in krvi se zahtevajo od avstrijskih narodov. Ravno radi tega pa bi se jim moralo tudi dati to, kar je njih pravica. Parlament bi moral delovati sedaj in naj bodo vsi njegovi neprijatelji prepričani, da bi znal varovati pravice in ugled monarhije. Če bi bili notranje močni, potem bi šle naše čete pač z največjo vnemo v boj in stara slava avstrijskega orožja bi zavladala v vsem sijaju. In trdimo dalje, če bi vodila avstrijske državnike prava modrost, potem bi najprej izvedli **javno sodno obravnavo v Sarajevu** proti atentatorjem in ta obravnava bi vse drugače uplivala na prebivalstvo, ko vsi manifesti in vse lepe besede. Če bi pokazala obravnava vse tiste fakte ko preiskava, tedaj ima Avstrija pač vse drugo stališče pred Evropo ko sedaj, ker preiskava prinese s u m n j e, javna sodna obravnava pa d o k a z e! To so prezrli naši državniki in storili radi tega veliko napako.

V kratkem smo morebiti že v vojnem stanju in vsi avstrijski narodi bodo dali svoje sinove cesarju, da jih vodi v boj. Vsi narodi in mi Slovenci ne bomo prizadeti najmanj. Pri tej priliki pa povdarjamo, da zahtevamo za svoj velik krvni davek tudi to, da se nas ščiti pred zasramovanjem. Po vsej Evropi leže kosti naših slovenskih vojakov, ki so se bili za Avstrijo, morje solz so že pretočile slovenske vdove in sirote po možeh, padlih za črno-žolto zastavo in vendar sme marsikdo plačati našo požrtvovalnost z obrekovanjem. Povsodi nas grde gotovi elementi, da smo veleizdajalci, povsodi nam očitajo ruvanje proti državi — in vendar govori zgodovina, d a n i š e c e s a r n i k d a r k l i c a l zaman slovenskih fantov!

Kdor je državnik nam da pravico, kdor je pravičen nam pripozna pravico in kdor je pošten nas ščiti pred nesramnim obrekovanjem.

To so naše želje in zahteve v resnem trenutku, to mora biti program razsodnih državnikov po konfliktu.

*

Belgrad, 24. julija. **Avstrijska nota, ki jo je včeraj izročil avstrijski poslanik srbski vladi, je vzbudila v srbskih vladnih krogih silno konsternacijo. Zvečer se je sestal ministerski svet pod predsedstvom prestolonaslednika-regenta. Nikdo ne ve, kaj se bo zgodilo. Razširja se mnenje, da se Srbija ne bo udala.**

Dunaj, 24. julija. **Oficijozno se danes zatrjuje, da računa avstrijska vlada na to, da se bo Srbija udala. Če se Srbija ne uda, nastopi Avstrija z vso energijo. Stavljenega roka ne bomo podaljšali. Pogajanja se ne bodo vršila. Vmešavanje kake tretje velesile bo Avstrija zavrnila. Zahteve se ne bodo omilile. Situacija je taka, da velja za Avstrijo danes aut — aut. Avstrija nima osvojevalnih načrtov, če pa bo tokrat mobilizirala, bo stvar kruto resna.**

Dunaj, 24. julija. Snoči se je vršil izredni ministerski svet. Na dopustu se nahajajoči deželni šefi so bili pozvani, da se vrnejo na svoja mesta. Gališki namestnik Korytowski je prispel na Dunaj ter je konferiral s poklicanimi najvišjimi državnimi faktorji. Minister Heinold je dospel snoči na Dunaj. Danes ob 11. dopoldne ga je cesar sprejel v dolgi avdijenci.

Dunaj, 24. julija. **Politični krogi presojajo položaj skrajno pesimistično ter ne verjamejo, da bi se dal konflikt mirno rešiti.**

Dunaj, 24. julija. Kakor poročajo iz Belgrada.

Srbija mrzlično mobilizira.

Vrše se veliki transporti čet. Ves dopoldan so se vršila ministerska posvetovanja. Pašić je opetovano konferiral s prestolonaslednikom. Vrše se neprestano vojaške konference pod predsedstvom šefa generalnega štaba vojvode Putnika.

Utis avstrijske note po tujini. — Nemški listi odobravajo korak Avstrije. »Lokalanzeiger« pravi, da se veseli nemški narod, da bodo vendar enkrat urejene razmere na Balkanu. Drugi zopet pravijo, da je Avstrija dolžna storiti tak korak, da obvaruje sebe. »Tägliche Rundschau« pravi, da konflikt med Avstrijo in Srbijo prav nič ne briga Nemčije, dokler sta Avstrija in Srbija v sporu sami.

Laški listi. — Manj odločno za avstrijsko stališče pišejo laški listi. Vendar pa priznajo, da je Avstrija upravičena braniti se pred velesrbsko propagando. Listi povdarjajo veliko resnost položaja in pričakujejo, da ugodi Srbija avstrijskim željam.

Angleški listi povdarjajo predvsem veliko nevarnost za evropski mir. Avstrija je na vsak način upravičena, da nastopi proti velesrbski propagandi odločno in da zahteva, da kaznuje Srbija krivce Sarajevskega atentata in dolžnost srbske vlade je, da jim odreka varstvo juridikcije. Avstrijske zahteve pa ne smejo ogrožati samostojnost srbske države, ker bi to pomenilo, vsled ruskega stališča — evropsko vojno.

V Peterburgu se je vršila vsled avstrijske demarše seja kronskega sveta, na kateri je poročal zunanji minister Sazonov o avstrijsko-srbski krizi. Nekateri zatrjujejo, da išče Sazonov formulo, po kateri bi **se lokalizirala** vojna med Srbijo in Avstrijo.

Vtis avstrijske note v Belgradu je bil naravnost kolosalen. Občinstvo je zvedelo šele okoli poldneva o natančni vsebini note. Vseh se je polastilo takoj velikansko vznemirjenje in posebno ultimativni značaj note je razburil ljudi.

Ministrski predsednik Pašić se je vrnil ob 5. uri zjutraj v Belgrad. Sklicana je bila takoj ministerska seja in je končala s Pašićevim naznanilom, da morajo biti ministri pripravljeni v p e r m a n e n c i. Vsi armadni poveljniki so bili poklicani brzojavno v Belgrad. Pod predsedstvom vojvode Putnika se vrši ves dan posvetovanja vojnega sveta.

Avstrijski poslanik v Belgradu baron Giessl je dobil ukaz, da odpotuje, če ne ugodi do 6. ure zvečer Srbija brezpogojno vsem avstrijskim zahtevam, iz Belgrada z vsem poslaniškim osobjem.

Strahovita eksplozija v Gorici.

Žrtve: pirotehnik Ferdinand Makuc, njegova soproga Ivana in pomočnik Rudolf Komel.

Pri znanem našem pirotehniku Ferd. Makucu je nastala v sredo okoli pol sedme ure zvečer strahovita eksplozija, ki je zahtevala tri žrtve in uničila vso delavnico g. Makuca.

Med Tržaško cesto in ulico Adelaide Ristori je imel pokojni Ferdinand Makuc hišo in poleg nje pisarno in delavnico za umetne ognje. Iz lastne moči, z neumornim delom se je priboril do boljše eksistence. Iz priprostega pirotehnika je nastal ugleden podjetnik, ki je slovel po svoji iznajdljivosti. Še pred kratkim je delal smodnik lastnoročno. Pri tem je moral biti silno previden, ker vedno je obstajala nevarnost, da vsled trenja ne eksplodira smodnik. Zato si je nabavil pokojni Makuc nov stroj za mešanje in delanje smodnika in prav to je bilo morda vzrok njegove smrti.

Delavnica pokojnega Makuca je bila obrnjena proti tolerančni hiši. Na tej strani so bila okna, drugo okno je bilo na nasprotni strani. Na obeh drugih straneh je bil precej trden zid. Za delavnico je bila pisarna in potem malo dvorišče, ki je peljalo v stanovanje Makuca, ležeče na ulici Adelaide Ristori.

Eksplozija.

Usodnega dne so bili pred delavnico na travniku pokojni Makuc, njegova žena Ana, roj. Leban in mehanik Adolf Komel. Nakrat je pretresel zrak silen pok, ko iz topa, delavnica se je zrušila, po zraku so leteli predmeti, po vseh treh pa je stegnila svoje mrzle roke smrt. Grozovito razmesarjeni so bili vsi trije trenutno mrtvi. Prvi eksploziji je sledila druga manjša, male eksplozije pa so bile ves čas.

Učinek eksplozije je bil strahovit.

Vsi trije ponesrečenci so bili grozovito razmesarjeni, najbolj pa Makučeva žena. Glava je ležala posebej ko odrezana, tu ena roka, tam kos roke, daleč stran možgani in čisto posebej črevo. Po vsem travniku so bili razmetani deli njenega telesa. Čisto pri zidu tolerančne hiše skoraj 25 metrov daleč, so ležali zadnji kosi. Največji del njenega telesa je predstavljala noga, kos ledic in pljuč. Vse drugo je bilo razbito na kosce. Njena obleka je bila vsa raztrgana, tu je ležal kos srajce, tam košček drugega blaga, pogled na njo je bil strahovit. Člani sodne komisije, ki so pač vajeni sličnih groznim pogledom so izjavili, da niso [illegible] nikdar videli tako razmesarjenega tr[illegible]a. — Grozne poškodbe ima tudi lastnik podjetja pokojni Ferdinand Makuc. Globoke rane pokrivajo telo, roka je pa popolnoma zverižena. Mehanik Adolf Komel ima na prsih, ravno nad srcem globoko rano, ko da bi bil prestreljen. Truplo je pokrito z ranami. Kakor je učinkovala eksplozija strahotno nad ponesrečenci, tako je tudi njen učinek nad poslopjem grozovit. S tolikim trudom in delom postavljena delavnica je uničena. Stene so podrte, streha je odnešena, vse orodje, vsi stroji razbiti. Po vsem travniku, 50 metrov daleč leže posamezni kosi delavnice. Pogled na razvaline je nad vse žalosten. Med razbitimi stroji, opeko in trainovi gleda trgovska knjiga, tam se vidi zopet zaboj zažganih raket, na travniku pa leže

pomešani med kosi poslopja deli nesrečne žene in trupli obeh ponesrečencev. Strašno je divjala nesreča.

Pok, ki je nastal pri eksploziji je bil tako silen, da ga je bilo čuti tja v Brda, po mestu in celi okolici so slišali detonacijo. Na bližnji tolerančni hiši je poškodovana streha, vsa okna proti delavnici so razbita in v pipčevino nad zidom je priletel kos lesa s tako silo, da jo je prebil ko kroglja s puške. V hiši, kjer je stanoval pokojni Makuc so razbita okna in vrata in tudi srednji del strehe je precej poškodovan. Poškodovana so tudi druga sosedna poslopja; šipe so popokane.

Kako je nastala eksplozija.

Vsi, ki so bili pri delavnici so mrtvi, edino ti pa so tudi poznali delo v delavnici, zato je zelo težko dognati vzrok nesreče. Ker je žena najbolj razmesarjena so prvotno mislili, da je morala ona povzročiti nesrečo, potem pa so se dognale stvari, ki to izključujejo. Usodnega trenutka je bila dekla pri Makučevih deklica Pavla Soban v kuhinji. Od tam je videla vse tri, kako so stali na travniku izven hiše. V delavnici ni bilo nikogar. V tem nastane ta strahovita eksplozija in sledili so dogodki, ki so že popisani. Ker je bila delavnica trdno obzidana je izključeno, da bi kdo od zunaj povzročil eksplozijo. Nesreča je nastala torej sama od sebe, ali vsled neprevidnosti, da je pustil kdo v delavnici kak goreč predmet, ali da je bil stroj premalo nadziran. Splošno se pa domneva, da je povzročil eksplozijo kratek stik, ker vse stroje je gonila električna sila. Domneva, da bi vročina povzročila eksplozijo je neverjetna, ker ob tem času ni bilo skoraj nobene vročine. Z vso sigurnostjo se pa vzroka eksplozije seveda ne more dognati.

Rešilna dela.

Takoj, ko je bila prva detonacija so prihiteli ljudje od vseh strani na kraj nesreče. Kot prvi je prišel zidarski mojster Alojzij Mozetič, ki se je peljal s kolesom ravno mimo, ko je nastala eksplozija. Hitel je takoj v hišo in hotel pogledati po ponesrečencih. V tem pa je že drugič eksplodiralo. V tem hipu je bila že vsa delavnica sesuta, vsi trije mrtvi, iz delavnice na je švignil gost oblak, ki so ga videli ljudje ure daleč. Kmalu za tem je prišel oddelek topničarjev. Ker je med tem časom vedno še pokalo in so se vršile manjše detonacije, so potegnili kordon okoli kraja nesreče, da ne doleti še koga kaka nesreča. V tem pa so prišli že stražniki in na dveh vozeh gasilci. Takoj so napeljali cevi in pričeli z gašenjem. Med tem so pa trumoma prihajali ljudje in kmalu je bilo za kordonom vse črno občinstva. Na kraj nesreče je prišel med drugimi tudi župan Bombič, namestništveni svetnik Rebek in skoraj je bila navzoča tudi **sodna komisija** obstoječa iz preiskovalnega sodnika dr. Gradnika, avskultanta Simčiča, zdravnika dr. Brama in dveh častnikov saperjev. Prvo truplo, ki so ga našli je bilo truplo mehanika Komela Rudolfa. Bil je grozno razmesarjen. Nad srcem je imel globoko rano, ko da bi bil prestreljen. Par korakov od Komela je ležalo drugo truplo, vse razmesarjeno in pokrito z zevajočimi ranami. Bilo je to truplo lastnika podjetja, g. Ferdinanda Makuca. Roke so bile čisto zverižene, pogled na truplo je bil grozen.

Kje je žena pokojnika?

Ljudje so trdili, da je bila žena takrat navzoča, ko se je izvršila eksplozija. Ali nikjer ni bilo opaziti nobenega sledu. Končno pa je našel gasilec 25 m daleč kup temne mase. Ko so pogledali bližje, so spoznali, da je to truplo nesrečne žene. Polagoma so našli tudi druge dele telesa, ali vedno je še manjkala ena roka in noga. V tem pa se je storila noč in pri svitu bakelj je bilo iskanje posameznih koščkov ponesrečene žene nemogoče. Zato je odložila komisija svoje delo do četrtka zjutraj.

V četrtek ob sedmi uri zjutraj je nadaljevala komisija svoje delo. Sedaj pri belem dnevu se je šele prav spoznala vsa strahota katastrofe. Pogled na razvaline je bil obupen. Ob ulici Adelaide Ristori je stal mrtvaški voz, da vzame še koščke neusmiljeno razmesarjenega dela nesrečne žene. Na travniku, od prejšnje delavnice pa do zidu tolerančne hiše so bili zabiti v zemljo kolci, ki so označevali, kje so bili najdeni koščki žene. Pobrali so zemeljske ostanke pokojnice, ali roke in noge še vedno niso našli. Šele okoli dvanajstih so izkopali med razvalinami nogo.

Vsled eksplozije je nastala pri sosednih prebivalcih **prava panika.** Vse je bežalo iz hiš in vladal je prvi hip splošen beg. Pa saj ni čuda, pritisk zraka je bil tako silen, da so padli že odraslejši otroci na tla. Otroci so jokali, vse je bilo zmedeno, ljudje so bežali vse vprek.

Kaj pripoveduje oče nesrečnega Ferdinanda Makuca?

Oče ponesrečenega pirotehnika g. Karol Makuc, ki stanuje dober streljaj proč v svoji hiši onstran Tržaške ceste, je šel ravno na svoj vrt polivat cvetlice. Naenkrat začuje grozen pok. Pogleda kvišku in vidi, kako leti po zraku tramovje in kamenje. V hipu je vedel: Moj sin je mrtev. Ko je ubogi oče prišel na kraj nesreče, se ni še vedelo, ali je mrtva tudi sinova žena. Ko se mu je povedalo, da je niso še našli, je vzdihnil: Da bi vsaj nje ne bilo v groblji. Saj nekaj bi mi bilo rešeno. Ko smo vprašali ubogega očeta, če se je sin zavedal velike nevarnosti svojega posla, je dejal: Dobro, dobro je vedel, da je to zelo nevarno. Zato je pa tudi ravnal vedno skrajno previdno.

Vzrok nesreče morda prevelika naglica?

G. Izidor Nanut, ožji prijatelj in sosed Makučevih, pripoveduje: Še danes sem mu izvršil načrte njegove delavnice, ki jo je imel preurediti. Glavarstvo je zahtevalo načrte. Bil sem pri njem še ob 11. uri dopoldne. Oba, mož in žena, sta mi tožila, da imata grozno dela. Imeli so izvršiti 400 topičev še danes in jutri. 100 topičev je imelo biti izvršenih še nocoj. Bil je že dopoldne pripravljen zaboj, da jih spravijo in odpošljejo. Gospa je zadnje čase vedno delala v delavnici, da je šlo delo hitrejše od rok. Zato si je rajše najela služkinjo. Živela sta v takem soglasju med seboj, da je to naravnost zgledno.

Najprvo pripravim smodnik.

Komaj četrt ure pred katastrofo, okrog pol 7. ure, se je pri Makucu v delavnici mudil neki učitelj z dežele, ki je prišel naročat 10 topičev. Makuc mu je dejal: Jih takoj izvršim, toda sedaj moram najprvo pripraviti smodnik. Po topiče je učitelj imel priti 20. t. m. zjutraj. Ko je odšel domov, ni nič čul o eksploziji. 23. zjutraj je zopet prišel po topiče, a delavnice ni bilo več. Makuc pa je že počival v mrtvašnici.

Iz tega bi se morda dalo sklepati, da je nesreča nastala pri pripravljanju smodnika. Baje je Makuc rabil smodnik svoje iznajdbe. Toda njegovi sorodniki trde, da je to že stara iznajdba.

Te dni je imel izvršiti 1100 topičev za Celje. Ker pa ni bilo potrebnega materijala pravočasno, se je delo zakasnilo. Zato je sedaj tako hitel. Svojo tovarno in trgovino je sploh tako povzdignil, da je eksportiral blago že po celi Evropi.

Rodbina Makuc.

Pokojni Ferdinand ima še žive stariše, oče je znani izdelovalec vinskega kisa; obe sestri sta učiteljici na Šolskem Domu.

Pokojni Ferdinand je bil star 37 let, soproga je morala imeti okoli 30 let. Otrok nimata. Pokojnika sta živela v srečnem zakonu. Žena se je bila lotila z vso unemo pirotehniškega dela in je bila svojemu možu prava opora pri tem tako nevarnem delu. Družina je živela med seboj v najlepši slogi.

Ferdinand Makuc.

Pokojni Makuc je bil rojen v Gorici. Ko je končal ljudsko šolo, je vstopil v gimnazijo, ali gimnazijski nauki, to ni bilo zanj. Sošolci se spominjajo, da je že takrat vedno kaj imel pri sebi, kar je kazalo na bodočega pirotehnika; je že prinesel kaj s seboj, da so sošolci vrgli ali razbili in je počilo. Ferdinand je kmalu zapustil gimnazijo, bil nekaj časa doma, potem je vstopil v Trstu v neko mirodilnico, da se izuči za mirodilničarja. Bil je priden in dober, ali v mirodilnico ga ni vleklo, vleklo ga je k topičem. Vrnil se je v Gorico in se lotil z vso vnemo pirotehnike, v kateri se je tudi spopolnil in dvignil do uglednega pirotehnika, na katerega smo Slovenci lahko ponosni. On je imel posebne vrste smodnik, njegovi topiči (»topiči Makuc«) so bili izredno dobri, zato pa so se tudi širili in je dobival naročila na nje iz raznih dežel v monarhiji in iz inozemstva. Pred leti je Makuc konstruiral p u š k o, iz katere strel vara nasprotnika v smeri, kjer se nahajajo oni, ki so oddali strel. Poskušnje so se vršile na Rojcah ob navzočnosti vojaških veščakov. Tudi je bil v tej stvari v korespondenci z vojnim ministerstvom. Tajnosti ni izdal nobenemu, kakor je tudi marsikaj tajnega iz svojega pirotehniškega dela vzel s seboj v grob.

Rudolf Komel

zapušča vdovo in 1 otroka. Star je bil komaj 30 let in bil priden in vesten delavec. Ko so obvestili nesrečno ženo o smrti soproga, se je zgrudila na tla in omedlela.

Vdova Komelova je neutolažljiva. Povsem umevno. Stanuje v ulici Vogel št. 12. Ko je čula doma pok iz ulice Adelaide Ristori, se je prestrašila in vskliknila je: O, moj Rudolf je mrtev! Res je bilo tako. Tekla je od doma na kraj nesreče. Po poti je izvedela, kaj se je zgodilo. Njen soprog je bil mrtev. — Nesrečna vdova ima jednega otroka in se nahaja v blagoslovljenem stanju. **Kdor kaj daruje za ubogo revo, stori dobro delo.**

Razno.

V četrtek popoldne so dobili onstran Mirenske ceste še kos trebuha rajnke nesrečne Makucove žene. Manjka še ena roka. — Nepretrgoma so romali ljudje na kraj nesreče, kjer se vidijo strašni sledovi katastrofe. Vse je obžalovalo uboge žrtve. — Na hiši je bila osmrtnica, ki naznanja, da sta končala tako tragično svoje življenje Ferdinand in Ivana Makuc, l a s t n i k a p r v e j u g o s l o v a n s k e t o v a r n e u m e t n i h o g n j e v. Drugega pirotehnika Slovenca med Slovenci ni, ni ga pa tudi ob naši Jadranski obali.

Škode vsled eksplozije je najmanj okoli 20.000 K; uničena je delavnica, uničeni so stroji. Makuc je bil kupil iz bivše tovarne užigalic tudi več kotlov in drugih reči. — **Škoda seveda ni krita z zavarovanjem, ker takega objekta nobena zavarovalnica ne sprejme v zavarovanje.**

Škoda pa je precejšnja tudi na sosednjih hišah; tu je porušen zid, tam se je pohištvo preobrnilo, tam zopet so popokale šipe ali je kak drug del pri hiši poškodovan.

Ljudje v okolici nesreče, ko je zabobnelo in počilo, so se neznansko prestrašili, otroci so jokali, vse je bilo zbegano, živci vseh so bili razdraženi. **Na travniku se je nahajal neki starček. Ko je počilo, je padel na tla in obležal kot mrtev. Prenesli so ga v neko bližnjo hišo in trajalo je pol ure, predno je prišel k sebi.**

Pogreb.

Pogreb nesrečne dvojice Makucove in nesrečnega Komela se je vršil včeraj dopoldne ob 10. uri. Krste so bile v mrtvašnici. Duhovščina iz Stalne cerkve jih je blagoslovila in vršil se je žalostni sprevod. Jasno nebo kot ribje oko. Življenje okoli, tu tri nesrečne žrtve, na katere čakajo jame. V srce segajoče je zvenel »Miserere«, mnogobrojno zbrano občinstvo ginjeno. Pri pogrebu je bil tudi deželni glavar dr. Faidutti, poslanci: Furlani, dr. Gregorčič, Rojec. Na krstah je bilo več vencev in cvetja.

Naj počivajo v miru skupaj vse tri nesrečne žrtve!

Domače vesti.

Glavna skupščina družbe sv. C. in M. se bo vršila v Gorici dné 13. septembra. To naj upoštevajo podružnice in društva, da bo ta dan prost in udeležba sijajna.

Promocija. — V torek je promoviral na češki univerzi v Pragi doktorjem prava g. Stojan L a s i č, starešina Slov. akad. fer. društva »Adrije« v Gorici. Čestitamo.

Promocija. — Abs. jurist Vinko R a p o t e c iz Kozine je bil dne 23. t. m. promoviran za doktorja prava na staroslavni češki univerzi v Pragi. Čestitamo.

Premeščen je iz Gorice v Piran okrajni sodnik Jos. Leoncellis.

Danes se je vršila vzklicna razprava radi že znanih dogodkov izza časa mestnih volitev dne 29. marca t. l. Takrat sta bila napadena gg. Dr. Treo ml. in drugi. Sodnik Vinci je bil o stvari tako modro razsodil, da je danes sodni dvor o v r g e l prvo razsodbo in delegiral okr. sodnijo v Krminu za novo razpravo.

Maturo z odliko je napravil na tukajšnji nemški gimnaziji tudi J o s i p S f i l i g o j iz Gorice (v izkazu je bila odlika pomotoma izpuščena).

Posebni vlaki v Postojno. — Dne 2. avgusta, ko se vrši velika poletna veselica v Postojnski jami, bodo vozili posebni vlaki za polovično ceno iz Ljuljane, Gorenjske, Trsta, Reke, Celovca, Pulja, Beljaka in Krmina ter posebni parniki v zvezi z omenjenimi vlaki iz Benetk in Portorose v Postojno.

Goriški tržni komisar in fige. — Nikdar ne bodo nehale pritožbe radi postopanja tržnih komisarjev z našimi okoličani, ker to postopanje je vedno jednako brezobzirno! Pred kratkim je komisar pregledoval sadje in začel mečkati fige. Prišel je tudi k ženi K. P., ki trži s sadjem že 40 let, in jej začel fige mečkati. Ona nevoljna je začela tudi mastiti fige, ali komisar je rekel, da ima le on to pravico. Ona se mu je nekaj uprla in komisar je odnesel fige. Tržni komisar bi moral blago preiskati, slabo, nedozorelo položiti na stran, ne pa kar mastiti in vmes dobrega seči; če se jerbase trese, se mora najboljše blago pokvariti. Tržni komisarji naj vršijo svojo dolžnost lepo dostojno, ne pa da vidimo vedno, kako nas grdo gledajo in sovražijo, ker smo Slovenci. — Naši poslanci, glejte na krivice, ki sem nam gode, in odstranite jih!

Več kmetov goriške okolice.

»Jugoslavija«, društvo jugoslovanskih slušateljev trgovskih ved na Dunaju, daje abiturijentom na znanje: Vsak narod stremi dandanes za tem, da se osvobodi tujcev v vsakem oziru, pač tudi v trgovini, ki je glavni vir blagostanja mnogim narodom. Predpogoj nacijonalne trgovine je narodni trgovski naraščaj, ki pa je pri nas žalibog še v prvih stopnjah razvoja ;tujec prevladuje v mnogih slučajih v naših trgovskih in industrijskih podjetjih. V dobi prenapolnjenosti večine strok je ravno trgovski stroki otvorjeno široko polje zaslužka in bodočnosti. Da se polasti lastne naše trgovine je ena izmed prvih nalog našega trgovskega naraščaja. Vsled tega bi najtopleje priporočali našim abiturijentom, da se v lastnem interesu v čim večjem številu posvete višjemu trgovskemu študiju. Osobito priporočamo gg. abiturijentom eksportno akademijo na Dunaju, kot najboljši zavod svoje vrste v monarhiji, ki uživa odličen glas i v inozemstvu. Informacije za eksportno akademijo daje Albin Hudnik, stud. exp., Ljubljana, Tržaška c. 11. II. n.

Italijani v Krminu se proslavljajo pred svetom dan na dan. V noči na 23. t. m. so zopet pomazali hišo znanega slov. trgovca Toroša!

Tvrdka I. Keber, Tacen pri Ljubljani, poslala je zopet vsoto 200 K od prodanega čistila (Kreme) za čevlje in usnje — v prid družbi sv. Cirila in Metoda. Veliko je še trgovcev, ki se štejejo za narodne, vendar nočejo naročiti oziroma vpeljati te kreme, češ, da je tuji izdelek cenejši. Apeliramo toraj na slav. občinstvo in vse prijatelje naše šolske družbe, da povsod zahtevajo v trgovinah izrecno kremo v prid naši družbi.

Šola v kaznilnici v Gradišču ob Soči. Te dni je bilo zaključeno šolsko leto tudi v kaznilnici v Gradišču ob Soči. Navzoč je bil pri preskušnji prvi državni pravdnik Jeglič, okrajni glavar Schneider, več častnikov in drugih povabljencev. Preskušnja se je izvršila prav dobro in g. prvi državni pravdnik je imel laskave besede za doseženi uspeh. Omenil je v svojem govoru nesrečo, ki je zadela cesarsko hišo, spodbujal kaznence, naj bodo hvaležni učitelju in kuratu za poduk. Zapeli so cesarsko pesem in nato še druge pesmi. Učitelj v kaznilnici je g. Ignacij Bajt.

Kopališče v Soči. — V zadnji seji mestnega sveta so se pečali tudi s kopališčem ob mostu južne železnice, kjer pa je dostop do Soče precej neroden, prostor neprimerno izbran in iz bližnjih tovaren pride marsikaj v vodo, v kateri naj se potem kopajo ljudje, potrebni sveže čiste vode. — Župan je obljubil, da se stori nekaj za kopanje v Soči in sicer gori više ob Bensovem svetu, to je v črti desno od Soškega mesta, ki vodi v Pevmo. Tista stran tudi edina more priti v poštev za kopanje. Tam naj magistrat ukrene in uredi potrebno in napravi prostore za kopališče; in to tudi da mestu na leto nekaj

dohodkov. Naj se vsaj že za drugo leto stori kar treba, da bomo imeli potrebno kopališče v Soči.

Z državnega kolodvora v Gorici. — Pritožujejo se razne stranke, da nekateri uradniki državne železnice pri oddaji blaga v skladišču, naj si bode pri brzovozni ali tovorni oddaji, ž njimi zelo arogantno postopajo ter ako le kaka malenkost na voznem listu manjka, človeka kar surovo napadejo. Najbolj pa jih bode v oči, ko zagledajo kako namembno postajo v slovenskem jeziku napisano. Tak vozni list kar ne prevzamejo. Te dni odposlal je brzovozno neki trgovec sodček vina s tiskanim društvenim naslovom na voznem listu in sicer »Nákupni a spotrebni družstvo zřízencu c. kr. státnih drah v Pardubicách«. Ko zagleda dotični uradnik ta naslov, se mu je zdel pomanjkljiv in zahteva namembno postajo še posebej zapisano. Na uljudno prošnjo stranke, naj g. uradnik to stori, ako ni prav kaj na listu, ga zavrne surovo z opazko, da to ni njegovo delo in ako ne znaste narediti, ostanite doma. Seveda stranka na to odide: Vprašam: Ali so stranke za g. uradnike na drž. kolodvoru na razpolago, ali pa so uradniki za stranke tu, da se jim postreže, eventuelno da pojasnila. Gospodje, nekoliko več olike se pač vendar od Vas lahko zahteva. Slavna direkcija v Trstu, pa naj v tem pogledu stori svojo dolžnost!

X.

V Gorici so pokopali trgovca Alojzija Pavlina, ki je dosegel visoko starost 90 let. —

Z drugega nadstropja je skočil vojak korporal 47. pešpolka Čeh v sredo v Gorici z vojašnice na Travniku. Obležal je močno poškodovan. Poprej se je napil piva potem je rekel, da nekaj napravi, in skočil je iz drugega nadstropja na tla.

Spodnjo čeljust je odnesla nekemu vojaku v Kanalu, ko si je sprožil svojo puško ob grlu v glavo. Strašno je ječal, potem padel nezavesten na tla. Prenesli so ga v Gorico v vojaško bolnišnico.

Pogreša se že 14 dni slaboumen mladenič iz Volčjegrada pri Komnu, star 26 let nizke krepke postave. Kdor bi kaj vedel o njem naj blagovoli takoj javiti županstvu v Komnu.

Drobiž. — Z drevesa je padel 12-letni Ivan Pirnat ter si polomil nekaj reber. Zdravi se pri usmiljenih bratih. — Izgnan je iz Gorice neki 69-letni M. Kostanjevec, ker se je vrnil, so ga prijeli in poslali nazaj v domačo občino. — Neki 34-letni Karol Klose iz Krmina je bil zasačen v Gorici pri tatvini; prijeli so ga pravočasno in izročili roki pravice. — Ivan Kamaur v Ločniku ima lepega kanarčka; izginil mu je bil in obdolžil je Antona Furlana, da mu je on odnesel kanarčka. Pred sodnijo v Gorici je bil Furlan oproščen, ker se ni moglo dokazati, da bi bil on vzel kanarčka. — Porezal se je s »fovčem« na desni roki 10-letni Ivan Kralj iz Morskega na Kanalskem; prepeljali so ga v goriško bolnišnico po zdravniško pomoč. — Jos. Andrijan iz Ajella je bil obsojen radi tatvine denarja in blaga v vrednosti 200 K na 3 mesece težke ječe z dvema postoma. — 22-letni A. Puller in 21-letni K. Klančič sta bila obtožena, da sta ukradla v Krminu 3 tehtnice in drugo. Obsojena sta Klančič na 4 mesece, Puller na 7 mesecev težke ječe s posti. — Ivan Bufon v Gorici je razbil krčmarju Vižinu v Poljski ulici jedno šipo; kaznovan je z globo 2 K. — Jos. Merljak in Fr. Boškin sta bila obtožena, da sta nabila Petra Reščiča; obsojena sta vsak na 48 ur zapora. — Peter Mačus in J. Mužina iz Št. Ferjana sta bila obtožena, da sta nabila Terezo Kumarjevo; iz pričevanja pa se je razvidelo, da je bila obtožba neutemeljena, zato sta bila oproščena. — Tri prte v vrednosti 12 K je vzel s seboj iz neke gostilne v ulici Morelli neki Anton Bobič; hitro so ga aretirali. —

Ravnatelja tukajšnje laške realne gimnazije g. Caldinija je tožila Katarina Šterbenk iz Gradišča, ker ni dopustil oni čas, ko je bil nastavljen na tamkajšnjem učiteljišču, dijakom stanovati pri njej. Ona se je čutila zbog tega razžaljeno in je vložila tožbo proti Caldiniju. Caldini je bil pred okrajno sodnijo v Gradišču oproščen obtožbe, istotako v drugi inštanci v Gorici.

C. M. nabiralnik v krčmi v Trgovskem Domu. — Poročali smo, da sta dva prijatelja odnesla iz krčme v Trg. D. nabiralnik C. M. Družbe. V nabiralniku je bilo okoli 30 K. Tista dva prijatelja sta 35-letni Karol Culot iz Podturna in 29-letni Ivan Lutman. Oba sta pod ključem.

Tatovi so potrgali v noči od sobote na nedeljo žičnato ograjo in vlomili v kokošnjak nekega posestnika na Livadi. Odnesli so osem glav perutnine in enega kunca v skupni vrednosti K 30. Živali so zaklali na mestu. — Žena oškodovančeva je naznanila takoj v nedeljo zjutraj že ob 7. uri pri policijskem uradu tatvino, kar se je vzelo na zapisnik. Na prošnjo, naj se začne takoj s poizvedbami, je odgovoril stražnik: »Danes je nedelja«. — Za nedelio so prišli delavniki in sicer že mnogo a poizvedovalca — ni. — Tatov bi najbrže ne bilo težko izslediti, ker so nekaj dnij prej na enak način pokradli v Podgori in so tam osumljeni, a treba čakati, da izgine corpus delikti v želodcu. — Ubogi Livadarji, vsega dosti — svitlo luč, lepe ceste in če treba tudi varnostno pomoč!

Vinorejski kongres v Gorici. — Včerajšnji »Primorec« prinaša obširno poročilo o zborovanju na deželnem odboru gledé na vinorejski kongres in končno določeni spored kongresa, ki bo v Gorici v času od 5.—13. septembra t. l. Prizadete vinogradnike opozarjamo na to številko »Primorca«!

Onega vojaka Šuma, ki je utonil v Soči v Stračicah so potegnili iz vode v sredo zvečer okoli 8. ure. Truplo je opazil neki gospod, ki se je ob bregu Soče sprehajal s svojim sinom. — Šuma so pokopali včeraj popoldne z vojaškimi častmi.

Hitite, pomagajte si k sreči s takojšnim naročilom turške srečke! Žrebanje se vrši že dne 1. avgusta in kdor ne hiti, zamudi priliko, v srečnem slučaju postati tega dne bogataš s 400.000 franki. — Pojasnila daje in naročila sprejema glasom današnjega oglasa: Srečkovno zastopstvo, Ljubljana 5.

DOPISI.

C. M. podružnica v Biljani priredi v nedeljo dne 2. avgusta cvetlični dan v prid šoli na Blanči. Prosi se vse rodoljube in rodoljubkinje Brd, da bi šli prirediteljem v vsakem oziru na roko. — Odbor.

Na Trnovem nad Gorico je umrl preč. g. kurat Fran Kodrič, rojen je bil v Rihemberški občini leta 1855. Naj počiva v miru!

Vzajemno društvo za zavarovanje goveje živine v Opatjemselu priredi dne 26. julija 1914. ob 6. uri popoldne na javnem trgu javno tombolo z dobitkoma: 1. činkvina 100 K in 2. tombola 200 K. Srečka stane 40 vin. Pred in po tomboli »javni ples« po 10 vin. komad. Čisti dobiček je namenjen za nabavo sanitetnih priprav in razkužil ter za uboge šol. otroke. V slučaju slabega vremena se vrši tombola 9. avgusta t. l.

»Olepševalno in pogozdovalno društvo v Kobaridu« priredi dne 15. avgusta ob 3. uri popoldne javno tombolo se sledečimi dobitki: Terna 20 K, kvaterna 30 K, činkvina 50 K, tombola 100 K. Postavne pristojbine plača dobitelj. — Čisti dobiček se porabi za olepšavo trga Kobarid in za pogozdovanje okolice. — V slučaju slabega vremena se vrši tombola naslednjo nedelio. — Odbor.

»Javna ljudska knjižnica« v Nabrežini priredi v nedelio dne 9. avgusta 1914. javno tombolo na glavnem trgu v Nabrežini. Začetek ob 6 uri zvečer. Srečke se bodo prodajale po 40 v komad. Dobitka: činkvina K 100 tombola K 200. Pred tombolo in po tomboli ples. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

V Šempasu prirede v nedelio, 26. t. m. fantje v prostorih gostilne g. Josipa Kumarja ples.

Kolesarska zveza.

Kolesarsko društvo »Danica« v Gorici priredi 6. septembra cestno dirko Gorica-Ajdovščina za goriško prvenstvo. Start: Gorica pri rdeči hiši, cilj: Ajdovščina pri pokopališču.

Sokolski vestnik.

Odbor goriškega »Sokola« pozivlja vse člane, da se udeleže jutri veselice in telovadbe Sokola v Solkanu. Kot društvo, ki leži pred durmi Gorice je potrebno vse podpore, zato **jutri vsi v Solkan!**

Sokolske diplome so izšle. — Krasne so in lepo štilizirane. Vsaka slovenska hiša se naj ponaša s tem umotvorom. Iz dvojnega razloga naj kupi vsakdo diplomo, da ima lepo sliko in da pomaga Sokolu. — Diploma velja 2 K, društva ali posamezniki, ki plačajo od 10 K naprej, dobe diplomo na svoje ime s tekstom: »Kamen za III. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani leta 1914 je položil N. N. v znesku K .... — Pošiljatvam je treba priložiti 30 vin. za poštnino in zavojnino.

Gospodarske vesti.

»Trgovsko obrtno društvo« v Gorici. Kakor moremo z veseljem konstatirati, je imel naš poziv zelo ugoden uspeh. Agilni slovenski trgovci in obrtniki niso popustili svojega dela, temveč se poprijeli posla z vnemo. V petek, 31. t. m. se vrši pri »Jelenu« ob 8.30 zvečer občni zbor »Trgovskega in obrtnega društva«. Trgovci, obrtniki, če vam je mar vaš lasten napredek in vaše lastno blagostanje, se udeležite občnega zbora polnoštevilno. Vsi, brez izjeme na delo za procvit naše trgovine in naše obrti, temeljna kamna slovenskega napredka v mestu Gorici.

Pozor na inozemske razstave. — Od zanesljive strani se nam naznanja, da se dela v zadnjem času zopet propaganda za udeležbo na razstavi v Genovi pod imenom »Exposizione internazionale dell' Industria, Alimentazione ed Igiene in Genua«. Poizvedbe so dognale, da je treba napram tej razstavi posebne opreznosti.

Vodna preskrba vipavske doline. — Prošli torek se je vršila v Vipavi skupna seja občinskih zastopov: Vipava, Št. Vid, Podraga, Lože, Slap in Vrhpolje. Predsedoval je deželni odbornik dr. E. Lampe. Deželni stavbni nadkomisar inž. Zajc je poročal o uspehih dosedanjih študij za vodno preskrbo imenovanih občin. Zastopniki občin so nato izjavili svoje želje. Na podlagi tega razgovora bo sedaj deželni stavbni urad izdelal projekt za potrebne vodovode. — Te dni se je vršila v vipavski dolini tudi komisija za zagradbo vipavskih hudournikov.

Piva se je popilo v Gorici v mesecu juniju 1720 hl.

Gospodarska kriza v Pittsburgu in okolici. — C. kr. okr. glavarstvo razglaša: Glasom poročil c. i. kr. avstro-ogrskega konzulata v Pittsburgu vlada v celem okrožju tega konzulata občutna gospodarska kriza, vsled katere posebno trpe jeklena in železninska industrija ter premogovi in koksovi rudniki. Zaradi te krize je na tisoče avstrijskih podanikov-delavcev brez kruha ter v doglednem času ni pričakovati izboljšanja.

Promet tovornega vlaka s prevažanjem oseb na progi Vodnjan-Pulj. — Od 1. avgusta naprej do preklica bo vozil na progi Vodnjan-Pulj vsak dan tovorni vlak s prevažanjem oseb po naslednjem voznem redu: Vlak št. 365 m. 7.12 odhod Vodnjan, 7.12 odhod Galežan, 7.29 prihod v Pulj.

Avtomobilna zveza Podgrad-Kozina-Trst. — Mlekarna v Hrušici pri Podgradu je že mnogo koristila tamošnjemu kmetskemu prebivalstvu. Sedaj si je nabavila za prevažanje mleka v Trst avtomobil, pripraven tudi za prevažanje oseb. Zaprosila je že za koncesijo za osebni promet. Vse oblasti ji pri tem gredo z vnemo na roko. — Podgrad je oddaljen 21 km od železniške postaje Herpelje-Kozina in 37 km od Trsta. Kdor je bil pred otvoritvijo nove železnice obsojen bivati n. pr. v Kanalu, ve, kaj se to pravi. Obstoji sicer že avtomobilska zveza Opatija-Trsta-Opatija, namenjena v prvi vrsti zdraviliškim gostom v Opatiji, ki vede skozi Podgrad. Toda vožnja stane za 37 km nič manj ko K 7.50. Vozniki pa so še dražji. Mlekarna v Hrušici pa je določila ceno vožnji iz Podgrada v Trst na K 2.50 za osebo, sicer pa na 8 vin. od km. Tako se tudi istrska Sibirija odpre svetu. Zlasti uradništvo v Podgradu si bode lahko oddahnilo. Pa tudi krasna podzemeljska jama »Dimnice« pri Slivju (kakih 10 km od postaje Herpelje-Kozina) bode za mal denar pristopna zunanjemu svetu.

Izvozni trg v Gorici. — Na izvoznem trgu v Gorici je bilo včeraj 40 kvintalov jabolk po 18 K kvintal; 90 kvintalov hrušk po 26 K; 18 kvintalov breskev po 80 K, 10 kvintalov artičok po 50 K; 8 kvintalov sliv po 50 K, 60 kvintalov češp po 16 K, 40 kvintalov reine claude po 30 K, 45 kvintalov fig po 10 K, 4 kvintale orehov po 20 K, 40 kg jagod po 90 K kvintal, 40 kvintalov fižola po 12 K, 20 kvintalov krompirja po 7 K, 10 kvintalov paradižnikov po 20 K.

Razne vesti.

Ciklon v Trstu. — V Trstu je divjal v četrtek grozen ciklon, posebno v ljudskem kopališču. Učinki ciklona v ljudskem kopališču pri svetilniku so naravnost silni. Lesena zgradba za shranjevanje obleke in vedrenje v slučaju dežja je približno 10 m oddaljena od obrežne črte. Visoki valovi so pridrveli do zgradbe s tako silo, da so vse polomili in deske razmetali. Butnili pa so še dalje na kopno. Očividci pripovedujejo, da so se na morju napravili do 10 m visoki vodni stebri.

V kopališču se navadno tekom dopoldneva koplje do 3000 oseb. Kopališče je predeljeno v moški in ženski oddelek. Za časa neurja je bilo okrog 1500 oseb; do 300 oseb, žena in otrok po večini, je bilo takrat v vodi. Junaški stražniki, 20 po številu, so v polni opremi vlačili z valovi se boreče otročiče z vode in jih nosili na kolodvor. Drugi so zopet povsem nagi skakali in letali naokrog, jokajoč in klicajoč na pomoč.

Človeške žrtve ciklona na Reki. — Okoli 11. ure 5 minut v četrtek je nastal nad mestom in v zalivu silen ciklon, ki je napravil raznim nasadom, vrtovom in hišnim poslopjem ogromno škodo. Ciklon je podiral drevesa. Na odprtem morju se je ponesrečilo več ribiških ladij. Utonil je neki mlad delavec, sin lastnika jadrnice »Gesumaria«.

Delavci razkopavajo grobljo z veliko previdnostjo. Previdnost je zelo potrebna, ker so izkopali že več bomb (takozvane Knallbombe), ki razpočijo z groznim pokom.

Hišne preiskave, aretacije in preganjanja po jugu. — Iz Splita poročajo, da je izvršila policija hišno preiskavo pri »Hrvatskem Sokolu«, potem pa pri starosti, tajniku in blagajniku »Sokola«. V pondeljek je bil aretiran urednik »Slobode« g. Niko Bartulović, potem urednik »Zastave«, g. Oskar Tartaglia in nazadnje še tajnik »Sokola« g. dr. Budislav Angjelinović. Vse tri so odpeljali na policijo, potem na sodišče, opoldne pa s parobrodom v ječo v Šibeniku. »Hrvaški Sokol« je bil nato razpuščen, vsi spisi pobrani in prostori zapečateni. V Splitu vlada radi tega velikansko ogorčenje. Vse se je izvršilo na zahtevo ljubljanske policije.

Tri smrtne obsodbe. — Porotna sodnija v Solnogradu je obsodila na vislice kurjača državnih železnic Ferdinanda Kristana, kondukterja Josipa Kudrna in vdovo Ivano Feichter. Vsi trije so bili obtoženi, da so umorili kondukterja Feichterja.

En sam maturant. — Kako nujno potrebne so razne nemške srednje šole, kaže to. Na Kočevski gimnaziji je maturiralo letos, piši in reci 6 maturantov. — Ta rekord pa je potokla nemška realka v Prosnici, kjer je maturiral **en sam** in še ta je bil Čeh, in sicer zaveden Čeh iz zavedne češke rodovine. So res tlačeni ti ubogi Nemci.

Umor iz nesrečne ljubezni. — V mestu Ozieri, kraj grada Sassari v Sardiniji je bila aretirana žena pionirskega stotnika Lucinija, ker je osumljena umora. Lucinijeva je imela že dalje časa intimno razmerje z grajščakom Pireddu. Zadnje čase pa je zvedela, da se hoče poročiti Pireddu z bogato vdovo. Zato je sklenila, da umori nezvestega Pireddu. Šla je, vzela sekiro in v spanju ubila ljubimca. Listnica umorjenega je bila nedotaknjena in v stotnikovi hiši je manjkala sekira, s katero je sekala dekla drva. Zato so aretirali Lucinijevo.

V **Osjeku** je razpuščen »Hrvatski omladinski klub«. Hišna preiskava je bila brez uspeha. — Zaplenili so dalje premoženje Hrvatske Narodne Straže. Veliko trpi tudi »Srpski Sokol«. Hišne preiskave je doživel do sedaj v Osjeku, Novem Sadu, Karlovcu, Vukovaru in Mitrovici. — **Vse preiskave niso imele prav nobenega uspeha.** —

Uspeh otroškega dneva na Hrvaškem. — Ves čisti dohodek letošnjega otroškega dneva v Zagrebu in na ostalem Hrvaškem znaša lepo vsoto 26.603 K 56 v. Pač lep uspeh.

O ženskih poklicih.

Malokedaj se piše pri nas Slovencih o ženskih poklicih. Zato je še toliko zanimivejša razprava v Izvestju mestnega dekliškega liceja v Ljubljani »O ženskih poklicih«, ki jo je spisal profesor dr. Rudolf Molè.

Čitajmo:

Namen moje razprave je, opozoriti na nekatere ženske poklice, ki jih lahko naša ženska mladina doseže, ter pripomoči, da bi naši stariši, ki so dostikrat v zadregi, kam bi s svojo hčerko, imeli vsaj majhno navodilo. Pri tem pa sem se oziral samo ob sebi razumno na take poklice, ki so v naših razmerah dosegljivi in posebno še na gojenke našega liceja. Časi so danes taki, da se ne more vsaka ženska posvetiti onemu vzvišenemu poklicu, ki ostane zanjo še vedno najlepši, da postane žena in mati, vzgojiteljica krepkega in značajnega narodovega naraščaja; ženska je postala samostojna in hoče svojo samostojnost tudi izrabiti sebi in človeštvu v korist. Namen ženske osamosvoje je, da postane popolnoma enakopravna možu, da si lahko sama vstvari lepo socialno stališče. Marsikaj je že dosegla in v nadaljnem boju se ji bo gotovo marsikaj posrečilo. Ni več navezana na dom, na različne internate, ki so ji nudili le delno in največ jezikovno izobrazbo, država ji je odprla pot v srednje in visoke šole, ki so bile še pred kratkim časom domena moških. Dobila pa je s tem tudi dovoljenje in pravico, da se izobrazi za poklice, ki so jih poprej izvrševali edino le moški. In če tudi ne izvršuje vedno onih poklicev, ostane ji vendar velik kapital duševne inteligence, ki ga lahko uporabi pri svoji družini, in z možem vred skrbi za inteligenten naraščaj. Inteligentna žena, seveda tudi praktično v gospodinjstvu izvežbana, je zmožna vzgajati inteligenten in značajen naraščaj; le taka ženska je možu prava družica in svetovalka. Če ne more biti možu to, tedaj pade zopet na ono stopinjo, na kateri je bila v starih časih, ko mu je bila — sužinja.

I.

Učiteljica.

Najbolj znan in najbolj čislan poklic, ki si ga je bila ženska izvolila, je bil — ljudskošolske učiteljice. To je bil in je še vedno oni stan, kateremu se posveča jo naša dekleta najraje. To je idealen stan, a tudi težaven, za svoje odgovorno delo pa posebno pri nas sramotno plačan. (Najvišja plača, ki jo doseže učiteljica na Kranjskem, je 1920—2280 K, Koroškem 3150 K, Goriško-Gradiščanskem 2120, Istriji 2688 K, Štajerskem 2400—3100 K.) In vendar sili v učiteljski stan toliko naših mladih deklet, da je danes vse prenapolnjeno. Vzrok tiči v tem, ker si marsikatera ne zna pomagati drugam, deloma tudi, ker se jim zde drugi poklici manj vredni ali manj častni, dasi so boljše plačani.

Študij je precej težaven. Poleg štirih letnikov na učiteljišču se zahteva po dveh letih prakse izpit usposobljenosti. Šele po tem izpitu se lahko učiteljica stalno namesti. Koliko pa jih je, ki morajo leta in leta čakati, da dobe kako stalno mesto!

Velika škoda je, da nimamo specialno na Kranjskem meščanskih šol za deklice (edino po samostanih) in normiranih plač za meščanske učiteljice. (Najvišje plače mešč. učit. variirajo od 2500—4700 K; ravnateljice dobe od 3000—5900 K!!) kot jih imajo v drugih kronovinah.

Izpit za meščanske šole se lahko napravi iz treh skupin in sicer a) iz jezikovno-zgodovinske skupine (učni jezik, zemljepis, zgodovina), b) iz prirodoslovne skupine (matematike, fizike, in prirodopisja), c) iz matematično-tehnične skupine (matematike, risanja, opisne geometrije ali prirodopisja).

Izpit se lahko polaga po treh letih učiteljevanja na ljudski ali meščanski šoli in sicer pred posebno komisijo. Izobraziti se moraš sama, ali pa v posebnih tečajih; na Dunaju je tudi posebna učiteljska akademija. Z izpitom za meščanske šole postaneš »strokovna učiteljica« z učno obveznostjo 21, oziroma 24 tedenskih ur. Pri razpisu za učiteljska mesta na c. kr. vadnicah ima učiteljica z meščanskim izpitom pred drugimi prednost; v posebno srečnih slučajih postane vadnična učiteljica tudi glavna učiteljica na ženskih učiteljiščih s plačo srednješolskih učiteljev. Na vsak način se svetuje mladim nadarjenim učiteljicam, da se posvetijo učenju ter polože izpit za meščanske šole. Gotovo bo prišel čas, ko jih bodo tudi pri nas potrebovali!

Posebne vrste šole so takozvane pomožne šole za slabeje nadarjene in zaostale otroke. Leta 1912. jih jeb ilo v Avstriji 38 s 47 razredi in 1376 učenci. Za pouk na takih zavodih se vrše različni kurzi, ki jih prirejajo strokovnjaki. Ker take šole zelo napredujejo, bo potreba po strokovno izobraženih učiteljicah čimdalje večja, ravno tako pa tudi po posebni pomožnih vrtnaricah; zakaj šoloobvezni otroci, ki pa še niso zmožni za šolo, se pošiljajo v »predšolo«, kjer jih uče pomožne šolske vrtnarice, ki so navadno bolje plačane. Tako učiteljstvo plačajo po nekaterih kronovinah kot meščansko, ali pa mu dado doklade od 200—500 K letno. Poleg tega lahko dobe v bogatejših rodovinah dober postranski zaslužek.

Lep, a zelo težaven je pouk gluhonemih in slepih. Če imaš veselje in trud posveti se temu človekoljubnemu poklicu!

Kot vzgojiteljica in privatna učiteljica si bo marsikatera (tudi morala!) poiskati zaslužek, zakaj vsaka ne bo mogla dobiti službe na kaki javni šoli. Če zna kak tuj jezik ali glazbo, bo njen zaslužek gotovo boljši in ga bo prej našla; a vsaka naj bo previdna, da ne bode sama podcenjevala svojih zmožnosti in svojega dela!

Posebna težava je v Avstriji zaradi akademično izobraženimi učiteljicami, ker nimamo nobene državne ženske srednje šole. Vse so deloma privatne, deloma mestne in deželne. Tudi študij je drag in težaven. Od leta 1896. je dovoljeno, da smejo deklice polagati maturo na gimnazijah. V onih kronovinah, kjer ni ženskih srednjih šol, smejo deklice kot hospitantinje prisostvovati pouku, a neprijetno je dejstvo, da jih učitelj ni primoran izpraševati ali popravljati njihove naloge.

(Konec prih.)

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.
Tiska: »Goriška Tiskarna« A. Gabršček (odgov. J. Fabčič).
Zalaga: Družba za izdajanje listov »Soča« in »Primorec«.

Moll-ov Seidlitz-prašek

je za na želodcu trpeče neprekosljivo sredstvo katero ima prednost pred vsemi drugimi dra stičnimi čistil. krogljicami in grenčicami.

Cena orig. škatlje K 2·—

Ponarejanje se sodnijsko zasleduje.

Mollo-vo Franc. žganje in sol

za ribanje života — Bolečine olajšujoče in okrepčujoče staroznano sredstvo proti trganju in prehlajenju vsake vrste.

Orig. steklenica K 2·—

Na prodaj po vseh lekarnah in mirodilnicah. Glavna lekarna A. MOLL, c. in kr. dvorni založnik, Dunaj, Tuchlauben 9.

Dobiva se v Gorici v vseh lekarnah in mirodilnicah.

Najbolji, ker blagovonjav, barvovit, finega okusa ter po ceni, je in ostane pravi: Franckov: kavin pridatek.

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsežnejši se računa za vsako besedo 3 vin. Najpripravnejše inseriranje za trgovce in obrtnike.

Koliko je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, katerih na deželi (in celo v mestu) nihče ne pozna, ker nikjer ne inserirajo. Škoda ni majhna.

Išče se poštenega in zmožnega stalnega zastopnika za Gorico in okolico ter Tolmin in okolico, kateri se je že bavil z zavarovanjem na življenje. — Ponudbe pod „Zastopnika" na ins. od. tega lista. 209—2

Slovenska dekorativna in sobna slikarja se priporočata slavnemu občinstvu v mestu in na deželi za vsa v to stroko spadajoča dela.

212 -:0

And. & Fran Volarič

Gorica, Via dell'Ospitale št. 10.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. I. Eržen

GORICA

Jos. Verdi tekališče štev. 37.

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone, zlate mostove, zobe na kaučukove plošče, uravnavanje krivo stoječih zob. Plombe vsake vrste.

Ordinira v svojem atelieju

od 9. ure dop. do 5. ure pop.

Št. 938.

Oglas dražbe

za zgradbo novega župnišča v Divači

ki se bode vršila **dne 2. avgusta 1914 ob 10. uri predpoldne na sedežu županstva v Matavunu št. 8.**

Cela zgradba je cenjena na K 20.500·—

Načrt, troškovnik in pogoji so razgrnjeni v občinskem uradu vsak dan od 8. do 12. ure predpoldne, ob delavnikih (razun sobote) tudi od 3. do 6. ure popoldne.

Delo se odda najcenejemu ponudniku.

Pred pričetkom dražbe je položiti 5% varščino. 210—3

Županstvo občine Naklo na Goriškem.

Vsakdo mora zadeti!

400.000 in 200.000 frankov znašajo glavni dobitki

turških srečk.

6 žrebanj vsako leto. Prihodnje žrebanje 1. avgusta.

475.000 oziroma **375.000** kron, oziroma frankov in lir znašajo vsakoletni glavni dobitki skupine

5 oziroma 3 izbornih srečk.

13 ozir. 9 žrebanj vsako leto! Prihodnje žrebanje 1. avgusta.

Mesečni obrok od 4 K naprej. Za naročnike so določene nagrade in premije. Pojasnila daje in naročila sprejema: **Glavno zastopstvo srečkovnega oddelka Češke industrialne banke v Pragi, Ljubljana.**

196—3 Naslov za pisma: **Srečkovno zastopstvo Ljubljana 5.**

MAGGI-JEVE kocke

(gotova goveja juha)

po 5 vin.

so najboljše!

Varstvena znamka — Zvezda s križem.

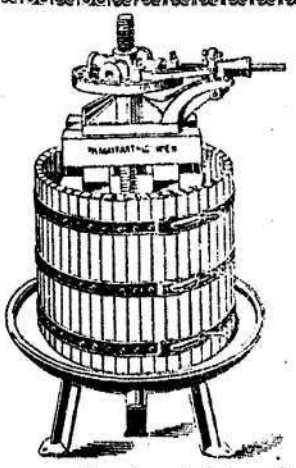

Originalne Mayfarth-ove oblastveno zavarovane **vinske in sadne stiskalnice**

„HERKULES"

Prvovrstni izdelek.

Hidravlične vinske in sadne stiskalnice.

Neprekosljive!

Grozdni in sadni mlini moštne naprave

Ph. Mayfarth & C.o

Tovarna poljedelskega orodja

DUNAJ, II. Taborstrasse Štev. 71.

Posebno izdelovanje stiskalnic in priprav za pridelovanje vina.

Ceniki brezplačno — **Iščejo se zastopniki.**

I. Felberbaum - Gorica

Corso Gius. Verdi št. 11, Via Caserma št. 15

vis-a-vis izvoznega trga

Obleke za gospode, gospe in otroke

Perilo, nogavice, rokavice itd.

v veliki izberi.

Novosti: športne jopice in bluze.

Žganjarna Robert Diehl - Celje

priporoča svojo doma žgano štajersko slivovko, tropinovec, borovničevec, brinjevec, ščipkovec, vinsko žganje, konjak; nadalje kuba in jamajka rum, grenčico, »Planinski liker«, Pelinovec ter razne vrste grenkih in sladkih likerjev, čaj Ceylov, Orange, Pekoe in Souchong.

Vzorci in ceniki na razpolago.

Anton Potatzky v Gorici

naslednik Jos. Terpin.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nirnberškega in drobnega blaga ter tkanin preje in nitij.

POTREBŠČINE.

Za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE.

za krojače in čevljarje.

Svetinjice. — Rožni venci. — Mašne knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje krošnjarje, prodajalce po sejmih in trgih ter na deželi.

Reservni fond:	Vplačani deleži:	Zadružnikov:
K 126.014·60	K 48.043	1707.

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

Telefon štev. 79. **v Gorici** Ustan. l. 1883.

(v lastni hiši: Gosposka ulica štev. 7, I. nadstr.)

sprejema **hranilne vloge** od vsakogar in jih obrestuje po **5%** čistih.

Večje stalne vloge proti enoletni odpovedi po dogovoru — Vlagateljem so na razpolago **hišni hranilniki**. **Posojila** se dajejo na zastavo in osebni kredit.

Položnice poštne hranilnice na razpolago brezplačno.

TRGOVSKI DOM V GORICI

- - - - - - - - - Najnovejša moda v rožicah - - - - - - - - - kakortudi vsakovrstno blago se prodaja po čudovito nizkih cenah.

PREGRAD & ČERNETIČ.

Największa izbera novosti.

A. vd. Berini

Gorica, Šolska ulica št. 2.

velika zaloga oljkinega olja

prve vrste

najboljših tvrdk iz Istre, Dalmacije, Molfette, Bari in Sicilije

se prodajo na drobno in debelo.

Prodaja na drobno: Kron —·96, 1·04, 1·12 1·20, 1·28, 1·36, 1·44, 1·60, 1·80, 2·—, 2·40 za liter po 72 vin.

Na debelo cene ugodne.

Pošilja poštnine prosto na dom. Posodo se pušča kupcu do popolne vporabe olja; po vporabi se spet zameni s polno.

Pravi vinski kis in navaden. Zaloga mila in sveč.

Cene zmerne.

Senzacionelna prirodna prikazen XX. stoletja! Nočem delati reklame, da bi stem služila denar - - kakor se to večkrat dogaja, pač pa sem pripravljena **brezplačno** povedati vsakomur kako sem popolnoma odpravila večletno **bolezen na plučah, naduho in oslovski kašelj.** To domače zdravilo si lahko nabavi vsakdo jako po ceni. Pošljite za odgovor frankiran zavitek. Naslov gospa **B. Kolenská — Vršovice pri Pragi, Češko.**

72-20 206-20

Odlikovana pekarija in sladčičarna

Karol Draščik

v Gorici, na Kornu v (lasni hiši)

izvršuje naročila vsakovrstnega tudi najfinejega peciva, torte, kolače za birmance in poroke, odlikovane velikonočne pince itd.

Prodaja različna **fina vina in likerje na drobno ali v originalnih butelkah.** Priporoča se slav. občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo

po jako zmernih cenah

IZIDOR NANUT

avtorizovana stavbena tvrdka

v Gorici

ulica Adelaide Ristori štev. 5

se priporoča p. n. občinstvu za vsa stavbena dela. Izdeluje vsakovrstne načrte, proračune in kolavdacije po najnižjih cenah.

: Edina primorska tovarna dvokoles :

„TRIBUNA“

Gorica, Tržaška ul. 26.

prej pivovarna Gorjup.

Zaloga dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrijonov i. t. d.

F. BATJEL — GORICA

Stolna ulica št. 2—4.

Prodaja na obroke. Ceniki franko.

63—52 30—c

Mirodilnica, papirnica in tovarna šolskih zvezkov

Kožnar & Ci — Gorica, tik sadnega trga.

Najcenejši nakupovalni vir.

Na drobno in debelo.

Römerbad

postaja juž. žel. začetek sezone prvega maja —

(štajerski Gastein).

Najbolj zdravilne radioaktivne Akrato toplice Štajerskega 37·2 do 37·5 gradov C., učinkuje kakor Gastein, Teplitz, Pfäffer proti **protinu, revmatizmu ženskim in živčnim boleznim, oslabelosti, poškodbam, influenci in nje posledicam.** Mila, podalpska klima. — Moderni konfort. — Stanovanje po ceni. Zveze brzovlakov iz Dunaja 8, iz Trsta 5, iz Budapešta 9 ur. — Prospekti zastonj potom **ravnateljstva kopališča Römerbad na Štajerskem.**

Kupujte samo dvokolesa **„Gerice“** in **„Altena“**, ki so najboljši francoski sistem in najtrpežnejše vrste bodisi za navadno rabo ali za dirke. Šivalni stroji **Original Victoria** so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in štikanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen.

Puške, samokrese, slamoreznice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri tvrdki

26—c

Kerševani & Čuk

GORICA, na Stolnem trgu št. 9. GORICA.

Sedlarska delavnica

Ivan Kravos - Gorica

na Kornu Št. 11.

Zaloga vsakovrstnih konjskih vpreg in raznih potrebščin za konje, kakor tudi velika izbèr usnjatih torbic, kovčegov za potovanje, stnic in denarnic; razni nagobčniki, ovratniki, biči, vrvice za pse itd. Barvanje in tapeciranje raznih kaleseljnov in kočij. Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršuje točno. — **Nahrbtniki za planince.**

Ljubljanska kreditna banka podružnica v Gorici

Centrala **Ljubljana,** podružnice: **Celje, Celovec, Sarajevo, Split, Trst.**

Delniška glavnica K 8.000.000
Rezervni zakladi K 1,000.000

Vloge na knjižice po **4½%**, v tekočem računu po dogovoru.

Nakup in prodaja vrednostnih papirjev, vseh vrst deviz-valut.
Borzna naročila.
Promese za vsa žrebanja.
Vnovčenje kuponov in izžrebanih vrednostnih papirjev.

Eskont menic.
Stavbeni krediti.
Predujmi na vrednostne papirje.
Srečke na obroke.

Sprejemanje vrednot v varstvo in oskrbovanje.
Safes.
Nakazila v inozemstvo.
Kreditna pisma.